MOTIVAȚIA ASIMILĂRII LIMBAJULUI LITERAR DE CĂTRE ELEVII CLASELOR PRIMARE

CZU: 373.3.091.3:82 https://doi.org/10.59295/msdl2025.20

Mariana, BUZEA,

Doctorandă, UPS „Ion Creangă", Chișinău, Republica Moldova

Summary

In the primary education process, student language development occupies a central place, constituting the basis for the formation of communication skills, critical thinking and aesthetic sensitivity. Literary language, through its expressive, symbolic and creative value, contributes significantly to the modeling of the child's personality and its openness to the universe of culture. However, the assimilation of the literary language implies a motivating pedagogical approach, adapted to the age peculiarities and the specific interests of pupils from primary classes. We aim to discuss teaching methods that influence the motivation of students to learn literary language, to highlight the role of the teacher and the chosen texts, as well as to propose effective strategies to stimulate receptivity to the artistic message. Literary language occupies an essential place in the training of primary school students, contributing to the development of artistic sensitivity, critical thinking and capacity for expression. The child at the beginning of his educational path is a curious, creative and receptive being, and contact with literature can positively shape his personality. However, the assimilation of literary language does not occur automatically, but is conditioned by a set of psycho-pedagogical factors, among which motivation occupies a central role. In this article we want to analyze the importance of motivation in the process of receiving and learning literary language in primary classes, to highlight the methods by which the teacher can stimulate this interest and to propose practical directions for an effective approach to the literary text. The article explores the motivational dimension of the process of assimilating literary language among primary school students.

The main strategies of motivation that determine the interest of children in the literary text are identified. It examines the role of the teacher in creating a stimulating educational climate, as well as the impact of text selection and interactive methods on student engagement. In conclusion, the article emphasizes the need for student-centered pedagogical practices that transform literary reading into a personal and formative experience.

Keywords*: motivation, student, literary language, literary text, reading*

Rezumat

În procesul educațional din învățământul primar, dezvoltarea limbajului elevilor ocupă un loc central, constituind baza formării competențelor de comunicare, gândire critică și sensibilitate estetică. Limbajul literar, prin valoarea sa expresivă, simbolică și creativă, contribuie

semnificativ la modelarea personalității copilului și la deschiderea acestuia către universul culturii. Cu toate acestea, asimilarea limbajului literar presupune o abordare pedagogică motivantă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor specifice elevilor din clasele primare.

Ne propunem să discutăm despre metodele didactice care influențează motivația elevilor pentru învățarea limbajului literar, să evidențieze rolul cadrului didactic și al textelor alese, precum și să propună strategii eficiente de stimulare a receptivității față de mesajul artistic.

Limbajul literar ocupă un loc esențial în formarea elevilor din ciclul primar, contribuind la dezvoltarea sensibilității artistice, a gândirii critice și a capacității de exprimare. Copilul aflat la începutul traseului său educațional este o ființă curioasă, creativă și receptivă, iar contactul cu literatura poate modela pozitiv personalitatea sa. Cu toate acestea, asimilarea limbajului literar nu se produce automat, ci este condiționată de un ansamblu de factori psihopedagogici, dintre care motivația ocupă un rol central.

În acest acrticol ne dorim să analizăm importanța motivației în procesul de receptare și învățare a limbajului literar la clasele primare, de a evidenția metodele prin care cadrul didactic poate stimula acest interes și de a propune direcții practice pentru o abordare eficientă a textului literar.

Articolul explorează dimensiunea motivațională a procesului de asimilare a limbajului literar în rândul elevilor din ciclul primar. Sunt identificate principalele strategii ale motivației care determină interesul copiilor pentru textul literar. Se analizează rolul învățătorului în crearea unui climat educațional stimulativ, precum și impactul selecției textelor și al metodelor interactive asupra implicării elevilor.

În concluzie, articolul subliniază necesitatea unor practici pedagogice centrate pe elev, care să transforme lectura literară într-o experiență personală și formativă.

Cuvinte-cheie: *motivație, elev, limbaj literar, text literar, lectură*

Limbajul literar se diferențiază de limbajul uzual prin funcția estetică, prin utilizarea expresivă a cuvintelor, a figurilor de stil și prin capacitatea sa de a sugera și transmite sensuri multiple. În literatura pentru copii, limbajul literar este adaptat nivelului de înțelegere al elevilor, păstrând însă bogăția metaforică și rolul educativ.

Potrivit lui Iorgu Iordan (1975), „limbajul literar constituie forma cea mai îngrijită a limbii, fiind cultivat prin educație, literatură și mass-media”.

Limbajul literar, prin expresivitatea sa, are capacitatea de a modela gândirea și simțirea elevului:

- Îmbogățește vocabularul și capacitatea de exprimare;
- Stimulează creativitatea și imaginația;
- Favorizează dezvoltarea empatiei și a inteligenței emoționale;
- Contribuie la formarea unei atitudini pozitive față de limba maternă.

Textele literare facilitează înțelegerea valorilor morale, culturale și estetice, oferind elevilor repere clare într-o etapă formativă esențială.

Pentru a face limbajul literar accesibil și atractiv elevilor, este important ca profesorii să utilizeze metode variate:

- lectura expresivă și comentată a textelor literare;
- dramatizarea și jocul de rol;
- scrierea creativă;
- asocierea textului cu imagini, muzică sau mișcare;
- discuții interactive și ghidate despre teme și personaje.

Limbajul literar are o contribuție esențială în procesul de formare a competențelor lingvistice, cognitive și afective ale elevilor. Prin promovarea lecturii și valorificarea textelor literare în activitățile de zi cu zi, școala devine spațiul în care se cultivă nu doar cunoștințe, ci și gustul pentru frumos, gândirea profundă și sensibilitatea umană.

Motivația reprezintă totalitatea factorilor interni sau externi care determină un individ să inițieze, să susțină și să orienteze o activitate spre un anumit scop (Cucoș, 2008). În contextul limbajului literar, aceasta implică interesul, curiozitatea și plăcerea elevului de a se angaja în activități de lectură, interpretare și exprimare artistică a limbii.

În ciclul primar, motivația trebuie să fie în primul rând afectivă, bazată pe trăiri, joc și emoție, pentru a declanșa dorința de a învăța și a explora lumea prin cuvântul literar.

Pentru a stimula motivația elevilor față de limbajul literar, cadrul didactic trebuie să creeze contexte atractive și interactive de învățare. Printre cele mai eficiente strategii se numără:

1. Lectura expresivă și cu intonație – profesorul devine model, captând atenția și emoția elevilor.
2. Povești spuse, nu doar citite – activarea memoriei afective și a legăturii personale cu textul.
3. Jocuri de rol și dramatizări – implicarea activă și ludică în poveste.
4. Scrierea creativă – încurajarea elevilor să creeze propriile povești sau finaluri alternative.
5. Activități vizuale și artistice – desenarea personajelor, colaje tematice sau benzi desenate inspirate din lecturi.

În plus, este esențială individualizarea învățării, astfel încât fiecare elev să-și găsească un punct de interes în textele abordate, în funcție de personalitatea și nivelul său de dezvoltare.

În clasele primare, limbajul literar nu trebuie tratat ca o simplă componentă curriculară, ci ca un mijloc viu de formare a copiilor. Prin strategii didactice eficiente și printr-o relație empatică între profesor și elevi, se poate cultiva o motivație durabilă față de lectură și exprimarea artistică. Astfel, limbajul literar devine un liant între cunoaștere, emoție și creativitate.

În plus, este esențială individualizarea învățării, astfel încât fiecare elev să-și găsească un punct de interes în textele abordate, în funcție de personalitatea și nivelul său de dezvoltare.

Fără motivație, limbajul literar riscă să devină pentru elevi un discurs greu de înțeles, rigid sau plictisitor. Cu o motivație adecvată, însă, literatura devine o poartă deschisă către universuri emoționale și cognitive complexe. Profesorul joacă un rol crucial în formarea acestei motivații, nu doar prin alegerea textelor potrivite, ci și prin atitudinea sa deschisă și pasionată.

Motivația limbajului literar la elevii din învățământul primar este susținută de metode interactive , de calitatea materialului literar propus și de modul în care profesorii creează un mediu de învățare plăcut și expresiv.Printr-o abordare ludică și emoțională, elevii pot fi încurajați să descopere valoarea și farmecul limbajului artistic.

Motivația este motorul învățării autentice. În clasele primare, copiii învață mai bine atunci când sunt curioși, implicați și emoțional conectați cu activitatea. Astfel, motivația învățării limbajului literar se poate manifesta prin:

- Curiozitatea față de poveste – elevul dorește să afle ce se întâmplă cu personajele.
- Plăcerea de a imita limbajul artistic – folosirea expresiilor frumoase în compuneri sau conversații.
- Dorul de joc și de poveste – implicarea în dramatizări sau jocuri literare.
- Identificarea cu personajele – reflectarea propriilor trăiri în cele ale personajelor.

În unele cazuri, dificultatea vocabularului sau neînțelegerea figurilor de stil pot deveni bariere în învățarea limbajului literar. De aceea, este important ca învățătorul:

- să explice pe înțelesul copiilor expresiile artistice;
- să folosească suporturi vizuale și analogii simple;
- să creeze un climat emoțional pozitiv, fără presiune sau frică de greșeală.

Limbajul literar nu este doar o componentă a programei școlare, ci o cale de a cultiva sensibilitatea, expresivitatea și iubirea față de limbă. În clasele primare, motivația pentru învățarea acestui limbaj se formează prin joc, emoție, creativitate și implicare. Cadrele didactice joacă un rol crucial în trezirea acestui interes și în consolidarea unei relații durabile a elevului cu literatura.

În literatura universală și clasică, limbajul nu este doar un vehicul al ideilor, ci și o formă de artă în sine. El transmite nu doar fapte sau evenimente, ci și emoții, simboluri și concepții despre lume. Motivația acestui limbaj – de ce este construit astfel, cum servește ideii estetice și cum influențează cititorul – devine un subiect central în analiza marilor opere literare.

În literatura clasică și universală, autorii nu aleg întâmplător cuvintele sau structura discursului. Limbajul este modelat pentru a reflecta:

- concepții filozofice (ex: limbajul solemn și echilibrat al tragediilor grecești);

- experiențe umane fundamentale (ex: limbajul afectiv, uneori tumultuos al romantismului);
- tensiuni psihologice (ex: stilul fragmentat din modernism).

Motivația autorului se exprimă prin limbajul operei: fie că este vorba despre dorința de a educa, de a provoca, de a revoluționa sau de a consola, limbajul reflectă intenția profundă a creației literare.

Programa școlară prevede lecturi obligatorii și opționale care conțin elemente de limbaj literar (figuri de stil, imagini artistice, metafore etc.).

– Manualele și auxiliarele didactice includ exerciții menite să familiarizeze elevii cu expresii literare și să le interpreteze.
– Cadrele didactice joacă un rol esențial în prezentarea atractivă a textului literar și în stimularea receptării estetice.

1. Limbajul literar ca expresie a motivației interioare a autorului

În literatura clasică și universală, autorii nu aleg întâmplător cuvintele sau structura discursului. Limbajul este modelat pentru a reflecta:

- concepții filozofice (ex: limbajul solemn și echilibrat al tragediilor grecești);
- experiențe umane fundamentale (ex: limbajul afectiv, uneori tumultuos al romantismului);
- tensiuni psihologice (ex: stilul fragmentat din modernism).

Motivația autorului se exprimă prin limbajul operei: fie că este vorba despre dorința de a educa, de a provoca, de a revoluționa sau de a consola, limbajul reflectă intenția profundă a creației literare.

2. Funcția estetică și comunicativă a limbajului în literatura clasică

În literatura clasică – de la Homer la Shakespeare – limbajul are o dublă funcție:

- Estetică – frumusețea expresiei, ritmul, metafora, armonia sunetelor;
- Etică și formativă – literatura clasică a fost adesea purtătoare de valori morale și sociale.

Motivația limbajului clasic derivă din idealuri culturale și sociale: ordinea, echilibrul, măsura, rațiunea (în clasicism) sau emoția și libertatea (în romantism).

3. Motivația limbajului în marile epoci literare

– Antichitate: limbajul solemn și mitologic reflectă aspirația către ordine cosmică și adevăr absolut (ex: Eschil, Virgiliu).
– Evul Mediu și Renaștere: limbajul este adesea simbolic, alegoric, cu o puternică încărcătură religioasă sau morală (ex: Dante, Cervantes).
– Clasicism: rațional, regulat, echilibrat – servește ideii de armonie și control (ex: Racine, Corneille).
– Romantism: emotiv, metaforic, uneori tumultuos – exprimă individualismul și neliniștea existențială (ex: Goethe, Hugo).

– Modernism: limbaj introspectiv, uneori fragmentat, autoreflexiv – exprimă criza sensului și căutarea identității (ex: Proust, Kafka)

4. Limbajul literar și motivația cititorului

Pe lângă intenția autorului, limbajul literar are și o funcție motivațională pentru cititor. El:

- stimulează imaginația și empatia;
- provoacă reflecție;
- oferă plăcere estetică;
- creează un spațiu de evadare și regăsire.

Cu cât limbajul este mai expresiv și autentic, cu atât motivația lecturii crește, mai ales în rândul tinerilor cititori care caută în literatură nu doar povești, ci și sensuri personale.

Motivația limbajului în literatura universală și clasică este strâns legată de scopurile estetice, morale și culturale ale autorilor, dar și de capacitatea limbajului de a genera emoție, introspecție și fascinație. Înțelegerea acestui aspect aduce o lectură mai profundă și mai conștientă a textelor fundamentale ale umanității.

Bibliografie

1. Cucoș, C. (2008). Pedagogie (ediția a II-a). Iași: Editura Polirom.
2. Cerghit, I. (2006). Metode de învățământ. București: Editura Didactică și Pedagogică.
3. Manolescu, N. (2001). Literatura română. Pitești: Editura Paralela 45.
4. Iordan, I. (1975). Limba română contemporană. București: Editura Științifică.
5. Rotaru, I. (2005). Didactica limbii și literaturii române. București: Editura Didactică și Pedagogică.
6. Goleman, D. (2001). Inteligența emoțională. București: Editura Curtea Veche.
7. Stan, E. (2010). Lectura și literatura pentru copii. Iași: Editura Institutul European.
8. Iordan, Iorgu (1975). Limba română contemporană. Editura Ştiinţifică, Bucureşti.
9. Cucoș, Constantin (2008). Pedagogie. Editura Polirom, Iași.
10. Manolescu, Nicolae (2001). Literatura română. Editura Paralela 45.
11. Cerghit, Ioan (2006). Metode de învățământ. Editura Polirom, Iași.
12 Călinescu, George (1986). Istoria literaturii române de la origini până în prezent. Editura Minerva, București.